

174142

HZ. MUHAMMED
VE
EVRENSEL MESAJI
SEMPOZYUMU
20-22 NİSAN 2007

Yayına Hazırlayan
Doç. Dr. Mahfuz Söylemez

Türkiye Elyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	174142
Tas. No:	297.92 HAZ.M

İslâmî İlimler Dergisi Yayınları: 2

İslâmî İlimler Dergisi Yayınları
Dizgi Kapak: İslâmî İlimler Dergisi
Baskı, kapak baskı, cilt: Özkan Matbaacılık
Birinci Basım: Aralık 2007

ISBN: 978-975-98073-3-7

İslâmî İlimler Dergisi Yayınları
Yeniyol Mahallesi 1.Gazi Sok. No:9/2 ÇORUM
Web: islamilimlerdergisi.com
Tif: 0 364 224 81 18
e-posta: islami_ilimlerdergisi@yahoo.com

Her yazının dil ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

PEYGAMBERE NEDEN İNANIRIZ?

Gürbüz DENİZ*

Allah'ın muteselsilen peygamberler göndermiş olması, tecriibi olarak peygamberlerin insanlığın hayatında etkin bir yer almış olmaları bizleri, peygamberliğin insanlık için gerekli/zorunlu olduğu kanaatine götürmektedir. Kur'an-ı Kerim'de ifade edildiği üzere, "Biz rasûl göndermedikçe azap etmeyiz."¹ ayeti Allah'ında peygamberlerin insanların hidayete ermeleri için gerekli olduğunu ifade etmektedir. Peygamberlerin, insanları kendilerine çağırarak esaslarını, insanların tabii-fitrî yapılarına/akıllarına uygun olması dolayısıyla da peygamberlik insanlık için ulvi bir makamdır. Çünkü nübüvvet müessesinde nebi her ne kadar beger ise de, getirdiği/tebliğ ettiği enbâ (haberler) ilahidir. Eğer peygamberlerin getirdikleri ve getirdiklerini pratize etmeleri Allah yanında bir gerekliliği arz etmeseydi herhalde Allah peygamberleri göndermezdi. Bu itibarla İslâm diğince geleneğinde nübüvvet, aklen mümkün, Allah'ın hikmeti açısından ise vacib (zorunlu) kabul edilmiştir². Nubuwet toplumu zihnen ve amelen düzenleyen, bu diizenlemeye on ayak olan bir görev gibi belirginleşmektedir.

İbn Sinâ'nın da ifade ettiği üzere, bir toplumun sağlıklı olabilmesi; toplum bireylerinin toplumu tamamlayabilmek için bazı yeteneklere sahip olmalarıyla mümkündür. Fırıncının, terzinin, bakkalın toplumu tamamlamak için görevlerini yerine getirmeleri gibi³. Aynı şekilde toplumu inanç ve amelde bir arada tutacak peygambere de ihtiyaç vardır. Yani toplumun düzenli, tutarlı, başarılı ve mutlu olmasının temel gartlanndan birisi de toplumun kabul ettiği ve kendisinin de getirdiği yasalanna uyduğu bir peygamberi kabul etmelerinin gerekliliğidir.

Bu gereklilik gu özelliklere sahip insanlarda taşahhus (şahıslaşır) eder.

1. Peygamberin insan olması
2. Peygamberin diğer insanlarda bulunmayan bir özelliğe sahip olması'

Peygamberin melek veya insan olmayan başka bir varlık olarak insanlarla muhatap olması eşyanın tabiatına aykırıdır. Çünkü insanla iletişim ancak onun cinsinden olan, kendi cinsini en iyi tanıyan ve yine kendi cinsinin bütün özelliklerini nefsinde taşıyan bir insanla mümkündür. Bir melek veya bir

* Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

1 İsrâ, 17/15

2 İbn Sinâ, *eş-Şifâ (İlahiyat)*, Thk. G.C. Anawati, Sait Zayed. y.y. t.y., s. 446; Salih Sabri Yavuz, *İslâm Düşüncesinde Nübüvvet*, İstanbul tarihsiz, s. 87.

3 İbn Sinâ, *Kitâbu's-Şifâ (Metafizik)*, çev. Erem Demiri-Ömer Türker, İstanbul. II. cilt, 2005. s. 187. 188.

4 Age., s. 188 : İlhan Kutluer, *Alcl ve İtikad*, İstanbul, 1996, s.96

robot kendisine kodlanan bilgileri veya davranışları dışı yansıtmaktan öte bir şey yapamaz. Yani şartlara ve duruma göre t a w ve fikir belirtme/belirleme yetki ve salahiyetine sahip değildir. Bu nedendir ki peygamberin insan olması zorunludur.

Peygamberin insan olması zorunlu iken, onun alelade insanlardan bir farkı yok ise insanların onun üstünlüğüne inanması, onun dedilclerine harfiyyen uymaları insanlardan beklenemez. O halde peygamberin alelade insanları sahip olduğu bir takım özelliklerden farklı bazı liitüflara sahip olmaları da zorunludur. Bu zorunluluğun birincil ve vazgeçilmez şartı; peygamberin ğayb âlemiyle iletişim kuruyor olmasıdır. Bizim için ğayb âlemi, peygamberler için zahir âlem hükmündedir. Peygamberlerin ğayb âlem adına ortaya koydukları en temel ve esash inanç, ğaybten/Allah'tan insanlara ilim aktarıyor olmalarıdır⁵. Eğer bir insan, bir peygambere inamyorsa, onun getirdiği ilmin (Kitab'ın) mutlak bilgi olduğunu da tasdik ediyor demektir. Bu tasdir (doğrulama) için de kuşkuya ve tenkide mahal yolctur.

Peygamberlerin ilâhî âlemden, müşahhas varlık alanına taşıdıkları, kendilerinin zorunlu olmalarına vesile olan, peygamberden başka hiç kimsenin yapmaya ve insanları bu hususta ikna etmeye güç yetiremeyecekleri üç önemli esas bulunmaktadır. Bunlar: Tevhid, Nübüvvet ve ahirete iman⁶. Bu itibarla; Peygamber:

1. "İnsanlara tek ve kudretli yaratıcılarının olduğunu, O'nun gizli ve açığı bildiğini ve emrine itaatın O'nun hakkı olduğunu bildirir."⁷

Rabbın telr ve kudretli olması, işinde ortak kabul etmemesi anlamındadır. Gizli ve açığı bilmesi; geçmiş, gelecek ve şimdiki hep şimdi olarak bir "an"da bilmesidir. Allah için geçmiş ve geleceği biliyor demek dilin ilâhî alanla ilgili yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Allah eğer her şeyi biitun zamanlarda ve mekânlarda ezelden ebede kadar olanı ve olabilecekleri tek bir anda bilmiyorsa. insanların O'na teslim olmalarının ve O'na güvenmelerinin (iman etmelerinin) bir değeri ve yüceliği yolctur. Çünkü duasına icabet eden, kendisine güven duygusu aşıl原因, yalnızlığına cevap veren, insanı huzura erdiren insanın her hal ve durumunu bilen bir yaratıcıya insanların ihtiyacı vardır. Ve insanların bu varlık dünyasında ömürleri boyunca aradıkları da öyle bir yaratıcı güçtür.

Peygamberin tebliğinin büyük kısmı insanları boylesine yüce ve mutlak bir varlığa inanmaya yönlendirmek, inandırmak ve ikna etmeye uğraşmakta ilgilidir.

5 Ebü Nasr Fârâbî, *el-Medinetu'l-Fâzıla*, (Taktidim: Dr.el-Bir Nasri Nadir), ? Beyrut, s. 120: İlhan Kutluer, age, s.88

6 Ebü Hamid Gazzâlî, *Feysalu't-Tefrika* (Mecmuatu'r-Resail-i İmam Gazzâlî içinde), Beyrut 1906. s. 247: İbn Sînâ, *Tefsir-i Suretu'l-A'lâ (et-Tefsiru'l-Kur'anî ve'l-Lugatu's-Sıfıyye fi Felsefi İbn Sînâ içinde)*, Th. Hasan Âsî, Beyrut 1983. s. 100-103.

7 İbn Sînâ, age.. s. 188-189.

Allah (c.c.) her şeyi biliyor ve kuşatıyor ise bu bilginin yönlendirmesi doğrultusunda bir hayatı yaşamaya gayret etmek elbette salim akıldan teşvik ve takdir ettiği bir durum olmalıdır. Hayahnda, Onun buyruklarını yapana O, bu diinyada iç huzuru/tatmin gelecekte ise korkulandan emin olmayı sağlar.

2. Peygamberin ikinci esash görevi, insanları ahiretin varlığına inanmaya çağırmaktır. İnsanların tabiatı, her zaman gelecek hususunda kuşku ve korkuyu biinyesinde barındırmıştır. Bu kuşku ve korkuların en büyüğü ; insanın bu diinya hayatı sona erdiğinde, dost ve yardımcılarının, kendi akıl ve iradesinin işe yaramadığı bir zamanın varlığının insanın vehim dünyasmda insanı ürküntüye siirildemesidir. İşte boyle bir durumda insana giivence veren/insanı teskin eden yegâne sığınak ahiretin/meadin varlığına inanmaktır. Bu haliyle meada inanmak doğrudan ontılır bir karakter arz etmektedir. Varoluşsal olarak da insanın dünya hayatı boyunca bireysel biitun gayretlerine ragmen adaleti ne kendi nefsinde ne de toplum hayatında tam tecelli ettirememesi nedeniyle insan görülür ve goriilmez butun yapılp edilenlerde mutlak adaletin tecelli edeceği bir inancı arar. Bu beklentinin gerçekleşeceği yer, herlresin eşit/adil bir şekilde yargılanacağı ahiret hayatının varlığına insanlann inanimasıyla mümkündür. Bununla beraber bu hususta peygamberlerin insanları ikna ettikleri en önemli meselelerden birisi ise insanlann yok olup unutulma korkularından onlan emin kılmalarıdır. Ölüm karşısındaki acziyet, insarun yok olup unutulacağı vehmini insana her gün hatırlatmaktadır. Bu değişmez kadim sorunun tek cevabı ümittir. Bu ümit ise ahirete, yani yeniden dirilişe inanmalda kazanılır. İster binlerce, isterse milyonlarca yıl olsun ölüp dönmeyen insanlann durumuna rağmen insanlar hâlâ ahiretin varlığına inanıyorlarsa "bu inanç, insanın değişmez fitri bir gerçeği olmuştur" dememizde hiçbir sakınca yolstur. Tecrübî olarak denenmemiş olmasına ragmen, peygamberlerin inanmaya davet ettikleri bu husus onlann hakikatin temsilcileri olduğu gerçeğine bizleri sevk etmektedir.

3. Peygamberliğin/peygamberimizin getirmiş olduğu mücerred inanç esasları insanlann amelî olarak İrendilerine çeki düzen vermeleri/amellerini Allah, kul ve nefisleri bağlamında hayynn tecellisi için gayretlerini gerektirmektedir. Bu husus Kur'an'da belirtildiği gibi öncelikle Peygamberin örneğiğinde (usve) esash bir yer tutmaktadır. Biz buna nübüvvetin insanlık hayatındaki yeri olarak görmekteyiz.

Peygamber Efendimiz tealluh etmesiyle⁸ (Yüce Yaraticının esmasmm kendisinde tecelli etmesiyle) diğer insanlardan ayrılır. Tealluh ne demektir? Kısa ca ifade edecek olursak peygamberin Allah'a benzeme gayretidir. Allah'a benzeme gayreti ilk etapta bizde tuhaf bir tepki doğursa da sozun doğru ifadesi

'budur. Şöyle ki, bir peygamber Allah'ın zatını değil isim ve sıfatlarını ne kadar kendi nefsinde tecelli ettirebiliyorsa o kadar yüce ve büyüktür. Peygamber Hz.Allah'ın esmasını kendisinde tecelli ettirdikçe/O'nunla çok yakın bir bağ kurar. Bu bağ vasıtası ile de alelade insanların yapamadıklarını Allah'ın Kadir, Âlim, Kahhar sıfatlarını kendisinde tecelli ettirerek yapar. Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya gidişi bu kabildendir. Ancak şunu hemen belirtelim, hiçbir peygamber Allah'ın esmasını mutlak anlamda hiçbir zaman kendi nefsinde tecelli ettiremez/ettirememiştir. Ancak peygamberler zamanla ve mekânla kayıtlı bazı tecellileri yakalayabilirler. Bu kayıtlı tecellilerin bile ne büyük lütuflar içerdiğini peygamberlerin hayatını öğrendüğümüzde anlayabiliyoruz.

Bilindiği üzere tabiatın da yasası olan, bir varlık başka bir varlıkla ne kadar iç içe ise zamanla onun özelliklerini kendi üzerinde taşımaya başlar. Tıpkı ateşin içerisinde yeterince bekletilen demirin, ateşin özelliği olan yakma yeteneğine ulaşması gibi⁹. Bu tarzdaki bir kurbiyet, peygamberlere unsuri olan tabiata da hükmedebilecekleri gücü verir.¹⁰ Böylece de peygamberler gerek ibadetleriyle, gerekse de bilgileriyle Allah'a olan yakınlıklarını kendi hayatlarında izhar ederler.

Bu bağlamda Hz.Peygamber hem insanlar ve hem de peygamberler arasında Allah'a en yakın olan nebî olduğu için Allah'ın esması onda daha fazla ve daha belirgin bir tarzda ortaya çıkmıştır. Bu dışa yansıma hem nazari/inançsal ve hem de amelî alanlardadır. Bu açıklamalar doğrultusunda, Hz.Peygamber hakkında şunları ifade etmemiz, bir hakikatin ve bir gerçekliğin ikrarı sayılmadır. Şöyle ki: Hz.Peygamber insanların en âlimi idi. Çünkü Allah'ın ilim sıfatı onda daha çok tecelli etmişti. Bunun gibi insanların haksızlığa karşı en çok karşı çıkamı idi. Çünkü Allah'ın Celal ve Adil sıfatları onun hayatının ayrılmaz esası olmuştu. Hz.Peygamber insanların en merhametlisi idi. Çünkü Allah'ın Rahman sıfatı en çok onda varlık alanına çıkmıştı. Hz.Peygamber insanların en şefkatlisi yaratılanlara karşı en seveceni idi. Çünkü Allah'ın Vedüd isminin gereği onun en derununa sirayet etmişti. "Nebî (a.s.) eşyayı batını duyuları ile görürdü. Biz ise önce görür sonra biliriz. Nebî ise önce bilir, sonra görürdü."¹¹ Bu itibarla, o, Rabbinin vahyetmesiyle gaybın perdelerini yırtan, orada olanları güneşin dünyayı aydınlattığı gibi apaçık gören idi¹². Bundan dolayı da kendisine ne teklif edilirse edilsin, doğru bildiğinde asla caymamış ve doğru bildiğini var kılmak için bütün gayretlerinin yanında gerektiğinde canını feda etmeyi ihmal etmeyeceğini de hayatının her aşamasında görmekteyiz.

İnsanlık neden peygambere ihtiyaç duyar? Öncelikle insanın tecrübi olarak ulaşamayacağı hususlarda peygamber, insanı bilgi sahibi kılar. Çünkü

9 Yusuf Ziya Yörükân, *Şihabeddin Suhreverdî ve Nur Heykelleri*, İstanbul, 1998, s.117.

10 İlhan Kutluer, *Age*, s.101,102 Mesut Okumuş, *Kur'an'ın Felsefi Okunuşu/İbn Sinâ Örneği*, Ankara 2003, s.175.

11 İbn Sinâ, *er-Risâletü'l-Arşıyye (Mecmû-u Resâil-i eş Şeyh er-Reis içinde)*, Dekkan 1354, s. 12.

12 Bkz. Kur'an-ı Kerim, 72/26.-28

Kutsal Kitapların içerdiği birçok nazari ve ameli bilgi öğrenmekle değil, ancak ve ancak vahiyle elde edilebilecek türden bilgilerdir. Bu bilgilerin de gayba ait birtakım haberler veren ayetler ihtiva etmeleri zorunludur¹³. Böylece insan bu dünyada Allah indinde neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu farkederek hayatını ona göre tanzim eder. Bunun yanında geleceğe ilişkin korku ve şüphelerini güvence altına alarak, kendisiyle tutarlı olmasını sağlamış olur. Belki en önemlisi, insanlığa örnek bir insan nasıl yaşar/nasıl davranır/nasıl severi/gösterir. Bu nedenle Hz.Peygambere inanmak, ona güvenmek, kendimizi, geleceğimizi güvence altına almamız, yani iman etmemiz mânâsına gelmektedir.

Hz.Peygamberin bizler için esas olan özelliklerini şu şekilde özetlememizde mümkündür: "Resûlullah'ın (s.a.v.) ışık saçan (sirâcen munirâ) insaniyetini ortaya koyduğumuzda, onun hayatıyla, yaşamış hiçbir hayat rekabet edemedi ve edemeyecektir.. Çünkü Peygamber, Âdemî mükemmelliğiyle bütün insani üstün meziyet ve hasletleri şahsında toplamıştır. Onda ve onun hayat tarzında, insanlık durumunun olası en yüksek noktaları gerçekleşmiş ve ifşa edilmiştir.

Hz.Peygamber insanların en cömerti idi. Onun yanında hiçbir dinar ve dirhem akşamlamamıştır. Eğer elinde fazla bir mal var ve verecek bir kimseyi bulamamışsa ve gece de kararmışsa, onu muhtaç birine vermedikçe evine dönmüyordu.

Ayakkabılarını kendisi onarır, elbiselerini yamardı. Hanımlarına yardım eder, ekmeğini kendisi yapardı.

Hayâca insanların en ilerisinde idi. Mübarek gözünü hiç kimsenin yüzüne dikerek onları rahatsız etmezdi. Gerek hür insanların, gerekse kölelerin davetine icabet ederdi.

Yüce Allah'ın emir ve yasaklarının yerine getirilmesi hususunda, gösterilen duyarsızlıklara kızardı. Fakat nefsi için asla kızmazdı. Hakkı, nefsinde ve ashabına zarar getirirse dahi yerine getirdi. Neyi hazır bulursa onu yer, bulduğunu geri çevirmez, helâl olanı yemekten ise sakınmazdı.

Hastaları ziyaret eder ve cenazelerde bulunurdu. Tevazu bakımından insanların en ilerisinde idi. Kibirli olmaksızın, insanların en vakarlısıydı. Sözü uzatmaksızın insanların en beliği, güler yüzlülük yönünden insanların en güzeliydi.

Dünya işlerinde onu korkutup, tedirgin edecek hiçbir şey yoktu. Bulduğunu giyerdi. Bazen Yemen'de imal edilen bir kürk, bazen de yünden yapılmış bir gömlek... İmkanları ölçüsünde sahip olduğu bineğe binerdi. Bazen ata, ba-

13 Hüseyin Sarıoğlu, *İbn Rüşd Felsefesi*, İstanbul 2003, s.225. Ayrıca bu tür inançların kaynağı için bkz. Kur'an-ı Kerim 17/88, 29/48, 62/2, 7/127.

zen deveye, bazen kızıl bir katıra, bazen de merkebe... Bazen yaya, yalınayak, abasız, sarıksız ve kalensüvesiz yürürdü. Güzel kokuları sever, kötü olanları sevmezdi. Akrabalarına sila-i rahim yapar, fakat onlardan daha üstün olan kimseye onları tercih etmezdi. Hiç kimseye cefa vermez; özür dileyenin özrünü kabul ederdi. Şaka yapar, fakat hakikat olmayan bir şeyi söylemezdi. Tebesüm yüzünde eksik olmazdı. Mübah oyunları görür, yasaklamazdı. Zevcesiyle yarışır. Hiçbir krala krallığından dolayı itibar etmezdi. Fakiri ve kralı eşit bir şekilde Allah'ın varlığına davet ederdi.

Cehalet içinde kıvranan bir memlekette fakr u zaruret içerisinde koyun çobanlığı yapmış ve çölde annesiz ve babasız yetim olarak yetişmiş bulunuyordu. Bütün bunlara rağmen, Cenab-ı Hak ona ahlakların en güzellerini, övülen yolları, geçmiş ve geleceğin haberlerini öğretti. Ahirette kurtuluş ve zafere vesile olan yolları gösterdi. Vacip olanın gerekliliğini, gereksiz olanın ise terkini öğretti.¹⁴ Ve müminler de sonuna kadar ona güvendi ve onunla/ve onun getirdikleriyle beraber hareket ettiler. Çünkü o, emin sıfatını hem sözüyle ve hem de davranışlarıyla ortaya koymuştu. Kısaca Hz.Peygamber, kendisini asla müminlere buyurduğu kuralların üstünde görmedi. Aksine o, dostlarına/arkadaşlarına emrettiğinden çok daha fazla ibadet yaptı, zekât verdi.

Peygamberlerden özellikle de Hz.Peygamber'den başka hiçbir bilge, filozof, hekim, kral yukarıda çok özet olarak sunmaya çalıştığımız Hz.Peygamberin özelliklerinin değil hepsini bir kısmını bile hayatlarında ortaya koyamamışlardır.. Buradaki iddiamız tarihin bize naklettiklerinin şahitliğidir. Bu durumu ulu filozofumuz İbn Sinâ da şöyle ifade etmektedir: "Başkalarını kemâle erdirebilecek kadar güçlü olanlar nebîdir. Nebîlik makamı makamların en Yücesi ve en mükemmelidir."¹⁵

Öyleyse insanlığa "efradını cami ağıyarını mani" bir şekilde/tarzda örneklik yapmak için peygamberlik gereklidir/zorunludur ve bunun bir sonucu ve Allah'ın bir lütfu olarak peygamberler bize gönderilmiştir. Bizler de onlara inanmaktayız.

"Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, kendilerini temizleyen, kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle Allah, müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur."¹⁶

14 T.J.Winter (Abdülhalim Murad), *Postmodern Dünyada Kibleyi Bulmak*, Tercüme: Ömer Baldık-Muhammed Şeviker, İstanbul, 2003, s.56-58.

15 İbn Sinâ, *Tejsiru Suretu'l-A'lâ (et-Tejsiru'l-Kur'anî içinde)*, s.99, 100.

16 Al-i İmran 3/164.